Lietas Nr. A420196224
AA43-0548-25/19
ECLI:LV:ADAT:2025:1008.A420196224.6.S

ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2025.gada 8.oktobrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Karina Krastiņa, tiesneses Inga Juhņeviča-Knoka un Sanita Kanenberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ pieteikumu par administratīvā akta, ar kuru viņam tiktu piešķirts slimības pabalsts par darba nespējas perioda daļu no 2024.gada 21.marta līdz 22.aprīlim, izdošanu, sakarā ar /Persona A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 22.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pamatojoties uz pieteicēja /Persona A/ iesniegumiem un e-darbnespējas lapām B ar slimības cēloni "cits cēlonis" (pirmā darba nespējas diena 2023.gada 6.novembris), pieteicējam piešķirts slimības pabalsts par kopējo pārejošas darba nespējas periodu no 2023.gada 15.novembra līdz 2024.gada 18.martam.

2024.gada 20.maijā pieteicējs iesniedza Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – aģentūra) Rēzeknes reģionālajā nodaļā iesniegumu slimības pabalsta piešķiršanai par darba nespējas perioda turpinājumu no 2024.gada 19.marta līdz 22.aprīlim.

Ar aģentūras Rēzeknes reģionālās nodaļas 2024.gada 29.maija lēmumu Nr.24/1300124 (turpmāk – sākotnējais lēmums) pieteicējam piešķirts slimības pabalsts par darba nespējas perioda daļu no 2024.gada 19.marta līdz 20.martam un atteikta slimības pabalsta piešķiršana par darba nespējas perioda daļu no 2024.gada 21.marta līdz 22.aprīlim, jo darba nespēja trīs gadu periodā pārsniedz 52 nedēļas.

Nepiekrītot sākotnējam lēmumam daļā par atteikumu piešķirt slimības pabalstu, pieteicējs to apstrīdēja, lūdzot izdot viņam labvēlīgu administratīvo aktu.

[2] Ar aģentūras 2024.gada 5.jūlija lēmumu Nr.24/1584555 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) sākotnējais lēmums atstāts negrozīts.

Pārsūdzētajā lēmumā norādīts, ka pieteicējam slimības pabalsts jau ir izmaksāts par 52 nedēļām (364 dienām) triju gadu periodā, skaitot no darba nespējas pirmās dienas (darbnespējas A lapas dienas), jo, nosakot summāro darba nespējas periodu triju gadu laikā, darba nespējas periodos, par kuriem ir piešķirts un izmaksāts slimības pabalsts, ieskaita arī pirmās 9 (līdz 2022.gada 31.martam – 10) darba nespējas dienas, kas kopumā līdz 2024.gada 20.martam ir 364 dienas. Līdz ar to nav pamata piešķirt slimības pabalstu par darba nespējas periodu no 2024.gada 21.marta līdz 22.aprīlim, kas pārsniedz noteikto slimības pabalsta izmaksas ierobežojošo periodu.

[3] Nepiekrītot pārsūdzētajam lēmumam, pieteicējs vērsās tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru viņam tiktu piešķirts slimības pabalsts par darba nespējas perioda daļu no 2024.gada 21.marta līdz 22.aprīlim, izdošanu.

Pieteikumā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Aģentūra nepareizi interpretē likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmo daļu. Likumdevējs noteicis divus atšķirīgus gadījumus, reglamentējot slimības pabalsta piešķiršanu. Likumā ir nepārprotami noteikts, ka visos gadījumos slimības pabalstu piešķir un izmaksā par laiku no darba nespējas 10.dienas līdz darbspēju atgūšanas dienai. Pirmajā gadījumā, ja darba nespēja ir nepārtraukta, slimības pabalstu piešķir uz laiku ne ilgāku par 26 nedēļām, skaitot no darba nespējas pirmās dienas. Savukārt otrā gadījumā, ja darba nespēja atkārtojas ar pārtraukumiem, slimības pabalstu piešķir uz laiku ne ilgāku par 52 nedēļām triju gadu periodā. Likums nekādi neietver personas tiesības pasliktinošu normu, ka, summējot slimības pabalsta izmaksas dienas triju gadu laikā, būtu jāieskaita arī periodi par katru izdoto darbnespējas lapu A.

Līdz ar to pārsūdzētajā lēmumā nepamatoti secināts, ka slimības pabalsta izmaksas ilguma ierobežojums nosakāms pēc vienas metodes un neatkarīgi no tā, vai personai bijis viens nepārtraukts 52 nedēļas ilgs darba nespējas periods vai arī ir bijuši divi vai vairāki pārtrauktas darba nespējas periodi kopā 52 nedēļas ilgi triju gadu laikā.

[3.2] Konkrētajā gadījumā ir izdotas pietiekami skaidras un ikvienam saprotamas normas, bet aģentūra, norādot uz ilgstoši pašas piekoptu praksi, cenšas apšaubīt likuma kvalitāti.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 22.novembra spriedumu pieteikums noraidīts.

Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Lietā ir strīds par slimības pabalsta izmaksas perioda noteikšanu, ja darbnespēja atkārtojas ar pārtraukumiem trīs gadu periodā.

[4.2] Saskaņā ar likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 3.panta pirmo daļu sociālā apdrošināšana ir pasākumu kopums, ko organizē valsts, lai apdrošinātu personas vai tās apgādībā esošo personu risku zaudēt darba ienākumu, tostarp sakarā ar sociāli apdrošinātās personas slimību. Likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 4.panta 5.punktā kā viens no sociālās apdrošināšanas veidiem ir paredzēta maternitātes, paternitātes un slimības apdrošināšana. Maternitātes, paternitātes un slimības apdrošināšanas iemaksas ieskaitāmas invaliditātes, maternitātes un slimības speciālajā budžetā, no kura cita starpā finansējami sociālās apdrošināšanas pakalpojumi saskaņā ar likumu "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu".

[4.3] Likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" uzdevums ir regulēt valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksas kārtību šajā likumā paredzētajos apdrošināšanas gadījumos, kā arī noteikt personas, kurām ir tiesības uz šiem pabalstiem, un gadījumus, kad rodas minētās tiesības (2.pants). Apdrošināšanas gadījums saskaņā ar likumu "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" ir, citstarp, arī sociālā riska gadījums, kas saistīts ar sociāli apdrošinātās personas darbspēju zudumu, ja tā rezultātā šī persona zaudē ienākumus, un saskaņā ar šā likuma normām gadījums ir atzīts par tādu, kas rada tiesības uz valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu.

[4.4] Likuma "Par slimības un maternitātes pabalstu" (*acīmredzot domāts likums "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu"; turpmāk tekstā, atreferējot pirmās instances tiesas spriedumu, apgabaltiesa norāda pareizu likuma nosaukumu*) 11.pantā ir noteikti slimības pabalsta piešķiršanas priekšnosacījumi. Lai piešķirtu slimības pabalstu, ir jāizpildās diviem obligātiem priekšnoteikumiem: 1) personai ir likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 11.panta pirmajā daļā noteiktais apdrošināšanas stāžs; 2) personai ir iestājies apdrošināšanas gadījums – persona neierodas darbā un tādējādi zaudē algotā darbā gūstamos ienākumus vai pašnodarbinātais zaudē ienākumus kāda no likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 11.panta otrajā daļā minēto iemeslu dēļ, tostarp gadījumā, ja persona ir zaudējusi darbspējas sakarā ar slimību vai traumu.

Saskaņā ar likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 12.pantu darbnespēju apliecina darbnespējas lapa, kas bija izsniegta atbilstoši Ministru kabineta 2001.gada 3.aprīļa noteikumiem Nr.152 "Darbnespējas lapu izsniegšanas un anulēšanas kārtība" (*spēkā līdz 2024.gada 28.jūnijam, turpmāk – noteikumi Nr.152*).

No minētā tiesa secināja, ka, iestājoties sociālā riska gadījumam – darbspēju zudumam slimības vai traumas dēļ, ko apliecina noteiktā kārtībā izsniegta darbnespējas lapa, – sociāli apdrošinātai personai ar atbilstošu apdrošināšanas stāžu ir tiesības saņemt slimības pabalstu.

[4.5] Saskaņā ar noteikumu Nr.152 13.punktu darbnespējas lapu izsniedz par visu darbnespējas periodu. Slimības gadījumā par pirmajām deviņām dienām izsniedz A lapu, bet, sākot no 10.dienas uz turpmāko slimības laiku, – B lapu.

Saskaņā ar likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 36.panta pirmo daļu par darbnespējas periodu no otrās līdz devītajai dienai slimības naudu izmaksā darba devējs, bet saskaņā ar minētā likuma 13.panta pirmo daļu par laiku no darbnespējas 10 dienas piešķir slimības pabalstu.

No minētā izriet, ka darba devējs izmaksā slimības naudu, pamatojoties uz darbnespējas A lapu, bet gadījumā, ja darbnespēja turpinās, par turpmāko darbnespējas laiku, pamatojoties uz darbnespējas B lapu, saskaņā ar likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmo daļu tiek piešķirts un izmaksāts slimības pabalsts.

Šāds slimības naudas izmaksas un slimības pabalsta piešķiršanas un izmaksas uzsākšanas periods tika noteikts ar 2021.gada 16.novembra likumu "Grozījumi likumā "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu"", kas stājās spēkā 2022.gada 1.aprīlī, un piemērojams, ja pirmā pārejošas darbnespējas diena iestājusies 2022.gada 1.aprīlī vai vēlāk (pārejas noteikumu 60.punkts).

Likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmās daļas redakcijā, kas bija spēkā līdz 2022.gada 31.martam, bija noteikts, ka slimības pabalstu piešķir un izmaksā par laiku no darba nespējas 11.dienas. Savukārt minētā likuma 36.panta pirmajā daļā darba devējam bija noteikts pienākums izmaksāt slimības naudu par darbnespējas periodu no otrās līdz 10.kalendāra dienai.

Attiecīgi arī darbnespējas lapas A izsniegšanas periods līdz brīdim, kad stājās spēkā Ministru kabineta 2022.gada 29.marta noteikumi Nr.204 "Grozījumi Ministru kabineta 2001.gada 3.aprīļa noteikumos Nr.152 "Darbnespējas lapu izsniegšanas un anulēšanas kārtība"" (spēkā no 2022.gada 1.aprīļa), bija noteikts 10 dienas, bet, darbnespējai turpinoties, darbnespējas lapa B tika izsniegta no darbnespējas 11.dienas.

[4.6] Likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmajā daļā noteikts, ka slimības pabalstu piešķir un izmaksā par laiku no darba nespējas 10.dienas līdz darbspēju atgūšanas dienai, bet ne ilgāku par 26 nedēļām, skaitot no darba nespējas pirmās dienas, ja darba nespēja ir nepārtraukta, vai ne ilgāku par 52 nedēļām triju gadu periodā, ja darba nespēja atkārtojas ar pārtraukumiem.

No minētās tiesību normas tiesa secināja, ka ilgstošas darbnespējas gadījumā slimības pabalsta izmaksas termiņš ir ierobežots. Proti, ja darbnespēja ir nepārtraukta, maksimālais slimības pabalsta piešķiršanas un izmaksas periods ir 26 nedēļas, skaitot no pirmās darbnespējas dienas. Ņemot vērā, ka pirmās deviņas dienas slimības naudu izmaksā darba devējs, slimības pabalsts tiek piešķirts un izmaksāts no ilgstošas nepārtrauktas darbnespējas 10.dienas līdz 182.dienai.

Darbnespējai turpinoties, pilnvērtīgas ārstēšanas nodrošināšanai, pamatojoties uz Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu komisijas atzinumu, slimības pabalstu var piešķirt un izmaksāt arī par turpmāku darbnespējas periodu līdz 52 nedēļām, skaitot no pirmās darbnespējas dienas, tas ir līdz 364.darbnespējas dienai (likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta trešā daļa). Bet gadījumā, ja Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu komisija konstatē ilgstošu un nepārejošu funkcionālo traucējumu, kas ietekmē personas garīgās vai fiziskās spējas, darbspējas, pašaprūpi un iekļaušanos sabiedrībā, Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu komisija lemj par invaliditātes noteikšanu (Invaliditātes likuma 4.panta otrā daļa, Ministru kabineta 2014.gada 23.decembra

noteikumi Nr.805 “Prognozējamas invaliditātes, invaliditātes un darbspēju zaudējuma noteikšanas un invaliditāti apliecinoša dokumenta izsniegšanas noteikumi”).

[4.7] Likuma “Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 13.panta pirmajā daļā ir aplūkota arī situācija, kad darbnespēja atkārtojas ar pārtraukumiem. Šādā gadījumā likumdevējs ir paredzējis garāku maksimālo periodu, līdz kuram var tikt piešķirts un izmaksāts slimības pabalsts, proti, līdz 52 nedēļām trīs gadu periodā.

Gramatiski interpretējot likuma “Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 13.panta pirmās daļas normu, tiesa konstatēja, ka likumdevējs attiecībā par sadalīto darbnespējas periodu pēc teksta “ne ilgāku par 52 nedēļām triju gadu periodā” nav ietvēris norādi par šā perioda skaitīšanas sākuma brīdi, kā tas tiešā tekstā ir noteikts par nepārtraukto darbnespējas periodu.

Taču, noskaidrojot aplūkotās tiesību normas saturu, jāņem vērā, ka noteikumi gan par nepārtraukto, gan pārtraukto darbnespējas periodu, kā beigu robežu slimības pabalsta piešķiršanai un izmaksai, ir ietverti vienā teikumā kā vienlīdzīgi teikuma locekļi, kas paskaidro vienu vārdu. Starp tiem ir sakārtojuma attieksme, un ar pirmo vienlīdzīgo teikuma locekli pārējie divi saistīti ar pretnostatījuma saikli “bet”. Teikuma daļā, kas seko aiz pretnostatījuma saikļa “bet”, paskaidrojošais savrupinājums divdabja teiciena formā “skaitot no darba nespējas pirmās dienas” ir ietverts tikai aiz šīs teikuma daļas pirmā vienlīdzīgā teikuma locekļa, bet saturiski tas paskaidro šajā teikuma daļā vienlīdzīgajos teikuma locekļos noteiktā laika perioda skaitīšanas kārtību. Tātad saturiski tas vienlīdz attecināms arī uz šīs teikuma daļas otro vienlīdzīgo teikuma locekli, kaut arī teksta labskanības dēļ, izslēdzot nevajadzīgu atkārtošanos, tas ir reducēts.

[4.8] Sistēmiski noskaidrojot minētās tiesību normas saturu jautājumā par slimības pabalsta perioda ierobežojumu gadījumā, ja darbnespēja atkārtojas ar pārtraukumu, secināms, ka normas saturs noskaidrojams kopsakarā ar darbnespēju lapu izsniegšanas kārtību, jo tieši darbnespējas lapas ir pamats slimības pabalsta piešķiršanai, pabalsta piešķiršanas perioda noteikšanai.

Kā norādīts iepriekš, darbnespējas lapu ārsts izsniedz par visu darbnespējas periodu. Tomēr ārsta kompetence darbnespējas lapu izsniegšanā ilgstošas darbnespējas gadījumā ir ierobežota. Proti, noteikumu Nr.152 17.[1] punktā noteikts: “Ja darbnespēja turpinās ilgāk par 26 nedēļām, ārsts nosūta personu uz Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisiju. Komisija sniedz atzinumu par darbnespējas lapas pagarināšanu darbnespējas periodā, kas turpinās ilgāk par 26 nedēļām, bet ne ilgāk par 52 nedēļām (skaitot no darbnespējas pirmās dienas), ja tas nepieciešams pilnvērtīgas ārstēšanas nodrošināšanai (tai skaitā rehabilitācijas nodrošināšanai), vai nosaka invaliditāti.”

No minētās tiesību normas tiesa konstatēja, ka tajā noteiktas robežas darbnespējas periodam, kurā ārsts ir tiesīgs patstāvīgi izsniegt darbnespējas lapu. Darbnespējai turpinoties pēc šī perioda, jautājums par turpmāku darbnespējas lapas pagarināšanu ir piekritīgs Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijai. Aplūkotajā tiesību normā ir skaidri norādīts, ka 26 nedēļu periods, par kuru darbnespējas lapu ir tiesīgs izsniegt ārsts patstāvīgi, kā arī periods, par kuru darbnespējas lapas pagarināšanai ir nepieciešams Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas atzinums (periods, kas pārsniedz 26 nedēļas, bet nepārsniedz 52 nedēļas), ir darbnespējas periods, un tas skaitāms no pirmās darbnespējas dienas. Tātad noteikumos Nr.152 darbnespējas lapu periodu, par kuriem izsniedzamas darbnespējas lapas, ierobežojumi ir noteikti, uzskaitot darbnespējas periodus, nesaistot šo laika uzskaiti ar izsniegtās darbnespējas lapas veidu (A vai B lapa), kā arī nesaistot to ar saņemto sociālo palīdzību (darba devēja izmaksātu slimības naudu vai piešķirto slimības pabalstu).

Ņemot vērā, ka slimības pabalsta piešķiršanas un aprēķināšanas pamats ir darbnespējas lapa, tad loģiski secināms, ka arī ierobežojumi laika periodam, par kuru piešķirams slimības atbalsts, ir jābūt noteiktiem, piemērojot tādu pašu laika uzskaites metodi, kā darbnespējas lapu izsniegšanai. Tādēļ sistēmiskās interpretācijas rezultātā secināms, ka likuma “Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 13.panta pirmajā daļā noteiktie slimības pabalsta piešķiršanas ierobežojošie termiņi ir noteikti, uzskaitot darbnespējas periodus, skaitot šos ierobežojošos periodus no pirmās darbnespējas dienas gan nepārtrauktas, gan darbnespējas, kas atkārtojas ar pārtraukumiem, gadījumā.

[4.9] Aplūkojot likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmās daļas tiesību normas vēsturisko attīstību, konstatējams, ka šāda tiesību normas struktūra ir bijusi jau likuma sākotnējā redakcijā, kas stājās spēkā 1997.gada 1.janvārī. Laika gaitā likumdevējs ir samazinājis slimības atbalsta piešķiršanas perioda maksimālo robežu (nepārtrauktas darbnespējas gadījumā no 52 uz 26 nedēļām, bet pārtrauktas darbnespējas gadījumā no 78 uz 52 nedēļām), taču likumdevējs visā ilgstošajā likuma darbības laikā nav mainījis šo periodu uzskaites kārtību, proti, ka šis ierobežojošais periods ir darbnespējas periods.

No aģentūras sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka aģentūra likuma darbības laikā likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmajā daļā noteiktos slimības atbalsta piešķiršanas ierobežojošos periodus ir noteikusi, uzskaitot darbnespējas dienas; šāda prakse ir ilgstoša un nemainīga. Arī pieteicējs, iebilstot pret šādu strīdus tiesību normas interpretāciju, nav norādījis par aģentūras atšķirīgu iepriekšēju praksi, kas būtu pārbaudāma vienlīdzības vai tiesiskās paļāvības principa iespējama pārkāpuma ietvaros.

[4.10] Likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmās daļas mērķis ir bijis ierobežot slimības pabalsta piešķiršanas un izmaksas periodu atbilstoši ekonomiskajai situācijai valstī, ņemot vērā, ka ilgstošas darbnespējas gadījumā likumdevējs ir paredzējis citu atbalsta mehānismu.

Kā pamatoti, atsaucoties uz Satversmes tiesas paustajām atziņām, savos paskaidrojumos norādījusi aģentūra, saskaņā ar starptautisko tiesību normām sociālās un ekonomiskās aizsardzības sistēma un tās uzturēšana ir pašas valsts ziņā un ir atkarīga no valsts ekonomiskās situācijas un pieejamiem resursiem. Turklāt valstij ir vienlaikus nepieciešams ņemt vērā, ka valsts nevar pilnībā uzņemties visas rūpes par personas sociālajām, ekonomiskajām un kultūras vajadzībām (sk. *Satversmes tiesas 2006.gada 11.decembra sprieduma lietā Nr.2006-10-03 13.3.punktu un 2007.gada 21.februāra sprieduma lietā Nr.2006-08-01 16.1.punktu*).

Likumdevējs nepārtrauktas un pārtrauktas darbnespējas gadījumā ir paredzējis atšķirīgu slimības pabalsta perioda ierobežojumu, taču likumdevējs nav noteicis atšķirīgu šo periodu uzskaites kārtību. Gadījumā, ja likumdevēja griba būtu bijusi, piemērojot likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmās daļu, pārtrauktas darbnespējas gadījumā uzskaitīt tikai tos darbnespējas periodus, par kuriem ir izsniegta darbnespējas B lapa, tad šādam noteikumam būtu jābūt ietvertam tiesību normas tekstā, taču iepriekš konstatētā perioda skaidrojošās daļas reducēšana tiesību normas tekstā pati par sevi nevar radīt atšķirīgu tiesību normā minētā termiņa uzskaites kārtību. Proti, gadījumā, ja paskaidrojošās daļas iztrūkums aiz normas teksta "ne ilgāku par 52 nedēļām triju gadu periodā" likuma piemērotājs uzskatītu par tiesību sistēmas trūkumu, tad saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 17.panta pirmo daļu būtu jāpiemēro analoģijas metode, kas novestu pie iepriekš aplūkotās strīdus tiesību normas interpretācijas rezultāta. Proti, ievērojot Administratīvā procesa likuma 17.panta otrās daļas prasības, būtu jāpiemēro līdzīgam gadījumam piemērojamie principi – konkrētajā gadījumā, ja darbnespēja atkārtojas ar pārtraukumu, būtu piemērojams tāds pats slimības pabalsta perioda ierobežojuma noteikšanas princips, kā nepārtrauktās darbnespējas gadījumā, tas ir, šo periodu skaitot no pirmās darbnespējas dienas.

[4.11] Apkopojot minēto, tiesa secināja, ka likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmajā daļā noteiktais periods slimības pabalstu piešķiršanas un izmaksai gadījumā, ja darba nespēja atkārtojas ar pārtraukumiem 52 nedēļas trīs gadu periodā, ir aprēķināms, saskaitot visus darbnespējas laikus trīs gadu periodā, katru atsevišķo darbnespējas periodu skaitot no pirmās darbnespējas dienas.

[4.12] No lietas materiāliem konstatējams un lietā nav strīda par to, ka pieteicējam trīs gadu periodā no 2024.gada 22.aprīļa (*acīmredzot domāts līdz 2024.gada 22.aprīlim*) bija šādi darbnespējas periodi: no 2021.gada 22.septembra līdz 2021.gada 11.oktobrim, no 2022.gada 21.aprīļa līdz 2022.gada 15.maijam, no 2022.gada 29.decembra līdz 2023.gada 8.maijam, no 2023.gada 6.septembra līdz 2023.gada 27.oktobrim, no 2023.gada 6.novembra līdz 2024.gada 22.aprīlim (*lietas 14., 20.-25.lapa*).

Likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmajā daļā noteiktais slimības pabalsta perioda ierobežojums, ja darba nespēja bijusi ilgstoši ar pārtraukumiem, ir 52 nedēļas jeb 364 dienas. Saskaitot iepriekš norādītos pieteicēja darbnespējas periodu dienas, konstatējams, ka trīs gadu periodā, tas ir, no 2021.gada 23.aprīļa līdz 2024.gada 22.aprīlim, 364 darba nespējas dienas ir 2024.gada 20.martā.

Līdz ar to tiesa konstatēja, ka pieteicēja darbnespējas periods laika posmā no 2024.gada 21.marta līdz 22.aprīlim (*darbnespējas lapa Nr.44438 62, lietas 25.lapa*) trīs gadu periodā pārsniedz likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmajā daļā noteikto slimības pabalsta perioda ierobežojumu – 52 nedēļas.

Ņemot vērā minēto, tiesa atzina, ka ar pārsūdzēto lēmumu pieteicējam pamatoti atteikts piešķirt slimības pabalstu par laika periodu no 2024.gada 21.marta līdz gada 22.aprīlim.

[4.13] Tiesa konstatēja, ka sākotnējam lēmumam pievienotajā pielikumā "Lēmuma pieņemšanai izmantotie fakti" ir norādīti gan darbnespējas periodi (tabulas trešā kolonna), gan arī slimības pabalsta periodi. Tabulas pēdējā kolonnā ir norādītas darbnespējas dienas. Bet zem tabulas pretim darbnespējas dienu summai ir norādīts "Slimības pabalsta ilgums kopā:", kas ir acīmredzama pārrakstīšanās kļūda, jo norādītais kopējais saskaitīto dienu skaits ir darbnespējas dienu summa (par to liecina norādītais dienu skaits 1., 2., 3., 8. un 10.rindā). Taču vienlaicīgi tiesa atzina, ka šī kļūda nav ietekmējusi pārsūdzētā lēmuma rezultātu.

[4.14] Apkopojot minēto, tiesa secināja, ka pārsūdzētais lēmums atzīstams par tiesisku un pamatotu, un atzina, ka lietā nav konstatējami priekšnoteikumi pieteicēja prasītā labvēlīgā administratīvā akta izdošanai. Tādēļ pieteicēja pieteikums ir noraidāms.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 22.novembra spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību.

Apelācijas sūdzībā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[5.1] Nevar piekrist tiesas veiktajai likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmās daļas gramatiskajai interpretācijai. Minētā tiesību norma gramatiski ir precīza, nepārprotama un nav sarežģīti formulēta.

[5.2] Tāpat tiesa ir nepareizi veikusi likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmās daļas sistēmisko interpretāciju. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka aģentūra lietas izskatīšanas laikā nav sniegusi informāciju par to, vai iestādei ir pieejama informācija par visām tādām darbnespējas lapām A, kuru ilgums nepārsniedz 9 dienas. Ja neviens ārējais normatīvais akts tamlīdzīgu uzskaiti nenosaka, tad aģentūrai noteikt kopējo darba nespējas dienu skaitu trīs gadu periodā nav nemaz korekti iespējams.

[5.3] Ja spriedums stājas spēkā esošajā versijā, tas, sistēmiski vērtējot, pēc būtības paplašina arī likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 37.pantā noteiktās darba devēja pilnvaras noteiktos gadījumos neizmaksāt slimības naudu. Tādējādi tiesa pēc būtības ir sniegusi traktējumu par atsevišķu citu minētajā likumā ietvertu normu piemērošanu.

[5.4] Nav izprotama spriedumā ietvertā plašā analīze, jo pēdējo trīs gadu laikā nevienā no gadījumiem pieteicēja pārejošas darba nespējas periods neilga nepārtraukti 26 nedēļas.

[6] Aģentūra paskaidrojumā par apelācijas sūdzību norādīja, ka tā ir nepamatota un lūdza to noraidīt, jo Administratīvās rajona tiesas spriedums ir pamatots un pareizs.

Motīvu daļa

[7] Latvijas Republikas Satversmes 109.pants garantē ikvienam tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos gadījumos. Kārtība, kādā šīs tiesības tiek realizētas, ir noteikta citos speciālajos likumos.

Sociālās garantijas slimības gadījumā paredzētas likumā "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu", kas paredz kārtību, kādā izmaksājams slimības pabalsts gadījumos, kad persona neierodas darbā sakarā ar slimību un tādējādi zaudē algotā darbā gūstamos ienākumus.

Lietā ir strīds par to, vai pieteicējam ir tiesības saņemt slimības pabalstu par periodu no 2024.gada 21.marta līdz 22.aprīlim.

Aģentūra uzskata, ka likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmā daļa ierobežo slimības pabalsta izmaksas periodu ar 52 nedēļām triju gadu periodā, sākot no darba nespējas pirmās dienas.

Savukārt pieteicējs uzskata, ka, summējot slimības pabalsta izmaksas dienas triju gadu laikā, 52 nedēļu periodā nav jāieskaita periodi par katru izdoto darbnespējas lapu A. Strīda

izšķiršanai piemērojamā tiesību norma – likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmā daļa noteic, ka slimības pabalstu piešķir un izmaksā par laiku no darba nespējas 10. dienas līdz darbspēju atgūšanas dienai, bet ne ilgāku par 26 nedēļām, skaitot no darba nespējas pirmās dienas, ja darba nespēja ir nepārtraukta, vai ne ilgāku par 52 nedēļām triju gadu periodā, ja darba nespēja atkārtojas ar pārtraukumiem.

Apgabaltiesa konstatē, ka lietā nav strīda par to, ka pieteicējam saskaņā ar izsniegtajām darbnespējas lapām A un B trīs gadu periodā no 2021.gada 23.aprīļa līdz 2024.gada 22.aprīlim (datums, līdz kuram pieteicējs lūdz piešķirt slimības pabalstu saskaņā ar izsniegto darba nespējas lapu Nr.44438 62,*lietas 25.lapa*) bija noteikta darba nespēja:

no 2021.gada 22.septembra līdz 1.oktobrim (darbnespējas lapa A) un turpinājumā no 2021.gada 2. līdz 11.oktobrim (darbnespējas lapa B), kopējs darba nespējas laiks 20 dienas;

no 2022.gada 21. līdz 29.aprīlim (darbnespējas lapa A) un turpinājumā no 2022.gada 30.aprīļa līdz 15.maijam (vairākas darbnespējas lapas B), kopējs darba nespējas laiks 25 dienas;

no 2022.gada 29.decembra līdz 2023.gada 6.janvārim (darbnespējas lapa A) un turpinājumā no 2023.gada 7.janvāra līdz8.maijam (darbnespējas lapas B), kopējs darba nespējas laiks 131 diena;

no 2023.gada 6. līdz 14.septembrim (darbnespējas lapa A) un turpinājumā no 2023.gada 15.septembra līdz 27.oktobrim (darbnespējas lapas B), kopējs darba nespējas laiks 52 dienas;

no 2023.gada 6. līdz 14.novembrim (darbnespējas lapa A) un turpinājumā no 2023.gada 15.novembra līdz 2024.gada 22.aprīlim (darbnespējas lapas B), kopējs darba nespējas laiks periodā no 2023.gada 6. novembra līdz 2024.gada 20.martam ir 136 dienas.

No minētā konstatējams, ka pieteicēja darba nespēja trīs gadu periodā no 2021.gada 23.aprīļa līdz 2024.gada 22.aprīlim ar pārtraukumiem ir ilgusi364 slimības dienas jeb 52 slimības nedēļas (364 slimības dienu skaits saskaņā ar pieteicējam ar pārtraukumiemizsniegtajām darbnespējas lapām A un B ir sasniegts 2024.gada 20.martā, sk.*arī sākotnējā lēmuma pielikumu*).

[8] Pārbaudot pirmās instances tiesas sprieduma motivāciju, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa pareizi konstatēja un vispusīgi izvērtēja lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus. Tiesa pamatoti, piemērojot dažādas tiesību normas interpretācijas metodes, secināja, ka likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmajā daļā noteiktais periods slimības pabalstu piešķiršanas un izmaksas gadījumā, ja darba nespēja atkārtojas ar pārtraukumiem 52 nedēļas trīs gadu periodā ir aprēķināms, saskaitot visus darba nespējas laikus trīs gadu periodā, katru atsevišķo darba nespējas periodu skaitot no pirmās darba nespējas dienas. Tā tas ir aprēķināts arī pieteicēja gadījumā. Ievērojot norādīto, apgabaltiesa atzīst pirmās instances tiesas sprieduma motivāciju par pareizu un pilnībā pietiekamu un saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, atkārtoti izvērstāku argumentu izklāstu nenorādot.

[9] Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs apelācijas sūdzībā būtībā atkārto tos pašus argumentus, ko norādījis pieteikumā tiesai, un kurus pirmās instances tiesa ir izvērtējusi, atzīstot pieteicēja veikto strīdus tiesību normas interpretāciju par nepamatotu un noraidāmu. Pieteicējs nav apmierināts ar lietas iznākumu, taču tas nenozīmē, ka tiesas spriedums nebūtu tiesisks un pamatots. Tas vien, ka pieteicēja ieskatā tiesai vajadzēja nonākt pie citādiem secinājumiem, nenozīmē, ka tiesa ir pieļāvusi materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumu (sk., *piemēram, Senāta 2017.gada 7.novembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-1576/2017, A420194315, 3.punktu*).

Vienlaikus apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesas veiktā strīdus tiesību normas interpretācija atbilst arī līdzīgās tiesu prakses lietās atzītajam, ka, piemērojot likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmo daļu, katrā apdrošināšanas gadījumā, nosakot personas tiesības uz slimības pabalsta saņemšanas ilgumu, kā pirmā darba nespējas diena un no kuras ir skaitāms darba nespējas periods ir atzīstama diena, kad ir faktiski sākusies darba nespēja (*piemēram, Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 25.jūnija spriedums lietā Nr.A420492311, minētajā lietā Senāts ar 2013.gada 11.oktobra rīcības sēdes lēmumu lietā Nr.SKA-0917-13 atteica ierosināt kasācijas tiesvedību; Administratīvās apgabaltiesas 2024.gada 29.oktobra spriedums lietā Nr.A420143923,ECLI:LV:ADAT:2024:1029.A420143923.25.S,spriedums ir pārsūdzēts kasācijas kārtībā; Administratīvās rajona tiesas 2023.gada 16.maija spriedums lietā Nr.A420276722,ECLI:LV:ADRJRIT:2023:0516.A420276722.2.S, spriedums ir stājies spēkā*).

[10] Pieteicējs apelācijas sūdzībā norāda, ka aģentūras rīcībā nav informācijas par visām darbnespējas lapām A, kuru ilgums nepārsniedz 9 dienas. Līdz ar to aģentūrai noteikt kopējo darba nespējas dienu skaitu trīs gadu periodā nav nemaz korekti iespējams.

Attiecībā uz minēto argumentu jānorāda, ka izskatāmajā lietā pieteicējs lūdz piešķirt slimības pabalstu. Tātad, kā jau to noskaidroja Administratīvā rajona tiesa, atbilstoši noteikumu Nr.152 13.punktam kopsakarā ar likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 13.panta pirmo daļu, kas noteic slimības pabalsta izmaksas periodu, aģentūra, pamatojoties uz darbnespējas lapu B, par darba nespējas periodu no darba nespējas 10.dienas piešķir un izmaksā slimības pabalstu, ņemot vērā konkrētajā darba nespējas periodā, par kuru tiek prasīts slimības pabalsts, izsniegtās darbnespējas A un B lapas. Šajā gadījumā ir būtiski noskaidrot konkrētajā darba nespējas periodā, par kuru prasa slimības pabalstu, piešķirtās darbnespējas A un B lapas, lai noteiktu slimības pabalsta izmaksas periodu. Visos gadījumos, kad bija izsniegtas pirmreizējās B darbnespējas lapas, sākotnēji tika izsniegtas A darbnespējas lapas (no pirmās slimības dienas, attiecīgi līdz 10. vai 9.slimības dienai atbilstošajos periodos).

Tāpat par nepamatotu atzīstams pieteicēja arguments, ka pirmās instances tiesa, interpretējot lietā piemērojamo strīdus tiesību normu, ir paplašinājusi likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 37.pantā, kas noteic gadījumus, kuros slimības naudu nepiešķir vai tās izmaksu pārtrauc, noteiktās darba devēja pilnvaras noteiktos gadījumos neizmaksāt slimības naudu. Pretēji pieteicēja norādītajam, apgabaltiesa no pārsūdzētā sprieduma motivācijas šādu secinājumu nekonstatē.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307., 309.pantu un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /Persona A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru /Persona A/ tiktu piešķirts slimības pabalsts par darba nespējas perioda daļu no 2024.gada 21.marta līdz 22.aprīlim, izdošanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente	Tiesnese	Tiesnese
K.Krastiņa	I.Juhņeviča-Knoka	S.Kanenberga